

FICEDULA

Kwartaalblad van de Twentse Vogelwerkgroep

Jaargang 54 (2025) - Nummer 1
ISSN 1383-2751

FICEDULA

Kwartaalblad van de Twentse Vogelwerkgroep

ISSN 1383-2751

54^e jaargang nr. 1 Januari 2025

Redactie: Harry de Jong (eindredactie)

Kopij inzenden naar e-mail: redactie@tvwg.nl

Inhoud

Berichten van het bestuur Harry de Jong 1

Artikelen:

Excursie TVWG naar het Lauwersmeer Hans van Leeuwen 2

Roofvogelmonitoring Engbertsdijksvennen 2024 Rick de Ruiter 10

Peter van de Akker

Geringde Ooievaars bij Rijssen 2024 Jan Meijerink 16

Broedvogelinventarisatie Demmersblok André van de Berg 20

Norbert Mentink

Zelzame Vogels in Overijssel Martijn Bunschoek 27

Paul Knolle

Mark Zekhuis

Bijzondere waarnemingen in Twente Harry de Jong 29

Uiterste inleverdatum kopij *Ficedula* 54 (2025) nr.2: 1 April 2025

Foto omslag: Bladkoning (Johan Drop)

Berichten van het bestuur

We hadden in 2024 weer een aantrekkelijk excursie- en presentatie programma samengesteld. De avonden en excursies werden weer iets beter bezocht dan vorig jaar.

Voor dit jaar hebben we een aantal veelbelovende presentaties van externe vogelaars kunnen boeken.

We hopen dan ook op een goede opkomst. Zie het programma op het achterblad van deze Ficedula.

Deze herfst werd ook weer onze traditionele meerdaagse najaarsexcursie gehouden. Dit keer naar het Lauwersmeer.

We hadden 3 huisjes gehuurd op het Siblu camping park te Lauwersoog.

Er werden 125 vogelsoorten waargenomen. Zie het verslag in deze Ficedula. Met dank aan Hans van Leeuwen voor het organiseren.

2024 was een recordwarm jaar in Twente, met een gemiddelde temperatuur van 11,48°C. Augustus kende een hittegolf met temperaturen tot 34,9°C.

Ondanks het warme jaar werd op 21 januari een minimumtemperatuur van -8,1°C geregistreerd.

Het was ook een zeer nat jaar, met een totale neerslag van 1064,3 mm, wat aanzienlijk hoger is dan het langjarig gemiddelde van 854,7 mm.

Met de natste meimaand sinds het begin van de metingen, met gemiddeld 127 mm neerslag.

Deze trends passen in het bredere beeld van klimaatverandering, waarbij warmere en nattere jaren steeds vaker voorkomen. Dit heeft ook zijn weerslag op onze vogelbevolking. Je ziet ook dat een deel van onze broedvogels eerder begint met broeden.

Er hebben zich het vierde kwartaal 2 nieuwe leden aangemeld.

Linda Hazenberg en John Leerentveld.

Opgezegd hebben: *Marlien Nijhuis, Pierre Marnette en Hanny Waarts.*

Overleden: *Paul Kruger*

Daarmee komt het totaal aantal leden van de Twentse Vogelwerkgroep op 158.

Namens het bestuur

Harry de Jong (voorzitter@tvwg.nl)

Excursie naar het Lauwersmeer van 11 t/m 14 oktober

Hans van Leeuwen

Vrijdag 11 oktober

Op vrijdag vertrekken we om 7.00 uur vanaf de parkeerplaats voor de Praxis bij de Ikea Hengelo. De groep bestaat uit 5 vrouwen en 11 mannen.

Na 2 uur rijden is de eerste stop de Westerbroekstermadepolder. De polder ligt in het Hunzedal en is ontstaan door vervening in de 17e en 18e eeuw. Vanaf het Onnerpolder Gemaal hebben we een mooi uitzicht over het Drentsche Diep op de polder. Behalve veel soorten eenden en ganzen zien we een vrouwtje Blauwe Kiekendief en de Cettis Zanger. Ook zien we een familie Toendrarietgans. Bij een sloot lopen 2 geringde Knobbelswanen ad (ringen Wit A992 en Wit C033). Wit A992 is op 16 maart 2024 geringd in de Onnerpolder. Wit C033 is op 31 juli 2016 geringd in Veendam.

Vervolgens gaan we naar De Onlanden. De Onlanden zijn in 2012 ontstaan en liggen dichtbij de stad Groningen. Het is een natuurgebied van circa 3.500 aaneengesloten voetbalvelden groot. Met ruige hooilanden, moerasbos en volop ruimte voor overvloedig water. Bij langdurige, hevige regenval zorgt dit gebied ervoor dat de stad-Groningers droge voeten houden.

Op de Drentschedijk bij Peize hebben we een mooi uitzicht over het gebied.

Ook hier zien we veel rustende eenden en ganzen, maar ook een vissende IJsvogel, Bruine Kiekendief, Waterral, Watersnip en een overvliegende Zeearend.

Baardmannetjes riepen in het riet, doordat er veel wind stond hoorden we ze wel echter lieten ze zich niet zien. Er vliegt een flinke groep Koperwieken over en overal Grote Zilverreigers.

We reden door, bij Zoutkamp was een volgende stop, hier hadden we een mooi zicht over de Muntsjesylster Ryd waar we o.a. meerdere Watersnippen zagen tussen Smienten en Wintertalingen.

Onze vierde stop vandaag is de vogelkijkhut in het Jaap Deensgat. Het Jaap Deensgat is onderdeel van het Nationaal Park Lauwersmeer. Honderden, nee duizenden vogels lagen te rusten of liepen te foerageren. Ook hier weer veel eenden en ganzen. Maar ook Baardman, Casarca, Boerenzwaluw, Raaf, Roodborsttapuit, Smient, Slobeend, Watersnip, Kneu, Putter, Bontbekplevier en twee Slechtvalken.

Als laatste stop vandaag gaan we naar de haven van Lauwersoog. We zien veel Steenlopers, maar ook Tureluur, Zwarte Roodstaart en Eider.

Na het eten van een visje gaan we nog even naar de kade. We zien 3 geringde Meeuwen (ringen Groen EO, Geel E84L en Blauw SW.OU). Grote Mantelmeeuw 2e kj Groen EO is op 17 oktober 2023 geringd in Lauwersoog haven.

Kleine Mantelmeeuw 1e kj Geel E84L is op 11 juli 2024 geringd in Trischen Duitsland. Zilvermeeuw 1e kj Blauw SW.OU is op 4 oktober 2024 geringd Lauwersoog haven.

Vervolgens naar Siblu Camping in Lauwersoog om in te checken voor de drie huisjes. De vrouwen en mannen worden gescheiden en ingedeeld in de huisjes. Na het “lijsten” blijkt dat we vandaag al 80 soorten hebben gezien.

Om 18.00 uur gaan we lekker eten bij Restaurant Suyderoogh. Na het eten volgt een lange discussie over de bestemming van zaterdag. We willen graag naar Schiermonnikoog. Zondag lijkt de beste dag maar de eerste boot vertrekt pas om 9.30 uur. Voor zaterdag is de weersvoorspelling slechter maar vertrekt de eerste boot al om 6.30 uur. Uiteindelijk wordt de groep gesplitst.

De helft gaat zaterdag naar Schiermonnikoog en de andere helft naar het Friese wad en Ezumakeeg.

Als uitsmijter gaan we nog naar de waddendijk om te kijken naar het noorderlicht en een komeet. Jammer genoeg beiden niet gezien.

Zaterdag 12 oktober

Het is al vroeg dag. Om 6.00 uur vertrekt de groep naar de boot voor de overtocht naar Schiermonnikoog. Vervolgens met de bus naar het dorp om fietsen te huren. De fietsverhuur, Soepboer was nog gesloten. Dan maar een rondje door het dorp lopen en luisteren naar wat overvloed. Een groep Koperwieken konden we noteren. Toen het 8 uur was konden we fietsen huren en bepaakt en bezakt gingen we op pad. Eerst naar de jachthaven, het was eb echter veel vogels zaten redelijk dichtbij, o.a een Kanoet nog deels in zomerkleed, Rosse Grutto, Wulp, Pijlstaart, Slobeend, Wintertaling, Bergeend, veel Bonte Strandlopers, Scholeksters, overvliegende Lepelaars en een door Kevin en Ruben ontdekte Grote Pieper die we heel goed in de kijker hadden en ook hoorden. Een mooie "vangst".

Via de dijk richting de Westerplas. Daar lagen meerdere soorten eenden waaronder Tafeleend, Fuut en Dodaars.

Verder fietsend zagen en hoorden we Koperwieken die zich tegoed deden aan bessen, een groepje Vinken vlogen weg, een mooie Keep bleef achter en snoepte ook van een paar bessen.

We fietsten richting het strand om daar de zeetrek te zien. Zwarte Zee-eend en Roodkeelduiker werden o.a. gezien, Eén Grote Zee-eend zat er tussen.

De Drieteenstrandlopers volgden de kustlijn en rolden als witte bolletjes soms over het strand. Altijd leuk om deze soort te volgen.

Onderweg zochten we tevergeefs naar een bladkoning die gemeld was. Een eenzame Tapuit zat op een zandhoop/duin en hield de omgeving in de gaten. We zagen een Bonte Kraai en verderop zagen we een groep van 35 Kleine Zilverreigers.

Het werd tijd om de fietsen in te leveren en de boot terug te nemen naar Lauwersoog. Het weer was perfect, droog, wolken en zon wisselden elkaar af. Terug op het vaste land reden we naar de Kollumerpomp om bij de uitkijkbult bij Pompsterplaat te kijken of we nog Kiekendieven zien. Dat is gelukt, we hadden 4 Blauwe Kiekendieven, 7 Grote Zilverreigers, 3 Koereigers, 4 Waterrallen en 2 Smellekens.

De andere groep vertrekt om 8.00 uur richting de Friese Bantpolder. De Bantpolder is een graslandgebied van 113 hectare dat onderdeel uitmaakt van het Nationaal Park Lauwersmeer. Omdat het gebied vlak achter de dijk ligt rusten er bij hoogwater vaak honderden wadvogels. Ze komen er overtijen, hun verenkleed verzorgen en een dutje doen.

Kleine mantelmeeuw

Vanaf de ventweg hebben we een goed zicht op het gebied. We zien veel ganzen en vrouw Blauwe Kiekendief, man Bruine Kiekendief, Kleine Zilverreiger, Lepelaar, Zilverplevier en Slechtvalk.

Vervolgens rijden we door naar het buitendijkse natuurgebied de Peazemerlannen. Wat kan toeval toch mooi zijn... Natuurgebied de Peazemerlannen is daar het voorbeeld van. Eigenlijk was het gebied al helemaal ingepolderd, maar dankzij een extreem zware storm ontstond aan de rand van de dorpen Peasens en Moddergat een natuurgebied van grote waarde. Het beukende water sloeg in 1973 een gat in de zomerdijk. Het gat dichten was te duur en hierdoor kreeg de Waddenzee vrij spel in het noordelijke deel van de polder. Zo ontstond dit bijzondere natuurgebied met kwelder en zomerpolder.

We lopen via de strekdam langs het donkerpaarse zeekraal om het gebied heen en dwars door het gebied terug. We zien een IJsvogel, 3 Kleine Zilverreigers, Regenwulp, Bontbekplevier en Bonte Strandloper.

Bij Wierum kijken we even over het wad en vervolgens richting Holwerd. We stoppen bij de veerdam. Op de kwelders tussen de rijsdammen is niet veel bijzonders te zien. Op één van de rijsdammen zien we twee Oeverpiepers. Even later komen twee Smellekens aangevlogen en wordt één van de Piepers geslagen. Dat is de realiteit. Het is eten of gegeten worden.

Vervolgens rijden we naar Ezumakeeg. We zien grote aantallen eenden. Maar ook Waterral, Warersnip, Torenvalk, Zwarte Ruiters, Kluut, Regenwulp en een groep van 24 Groenpootruiters. Bij Ezumakeeg Noord roept een Cettis Zanger.

Na deze enerverende dag eerst "lijsten" en vervolgens lekker eten bij Pizzeria Uccello Esonstad.

Zondag 13 oktober

De weersvoorspelling voor vandaag zegt "storm en regen met windkracht 7". Vol goede moed vertrekken we om 8.00 uur naar de haven van Lauwersoog. De harde wind zou misschien wel een mooie zeetrek opleveren echter via de Wad-kant is het iets minder spectaculair dan over de Noordzee. We zagen groepen Eiders, Middelste Zaagbekken en Bergeenden.

Ook groepen met Toppers, Kuifeenden en Futen. Helaas geen Jagers maar we moeten iets te wensen over houden zei een "oud meester" ooit. Achter de sluizen zien we een vrouw Grote Zaagbek.

Een wandeling om één van de plassen in de buurt leverde een derde IJsvogel op en een vrouw Nonnetje. Dit was het eerste Nonnetje dit najaar gemeld in het Lauwersmeergebied, dus dat was wel leuk. De Friese waddenkust is altijd erg in trek bij foeragerende vogels, we rijden weer naar Peasens en Moddergat. Op het Wad staan honderden zo geen duizenden bonte strandlopers, Scholeksters, Rotganzen enz....

Vervolgens een 2e bezoek aan Ezumakeeg. Ook de Keeg lag vol, zowel noord als zuid met duizenden vogels. We zien 11 Kleine Strandlopers en de Cettis Zanger laat zich weer horen. Ook gaan we een 2e keer naar de uitkijkbult bij Pompsterplaat. We zien enkele Grote Zilverreigers, Kleine Zilverreiger, Dodaars en 3 Koereigers.

Als laatste locatie nog even naar de haven. We zien een geringde Zilvermeeuw 1e kj met ring Blauw SW.OJ. Deze is op 21 september 2024 geringd in Lauwersoog haven. Toen werd het tijd voor de inwendige mens. Deze keer eten we bij Restaurant Lauwersmeer het raadsel van de Wadden in Eanjum. Zoals elke avond werd er gezellig gegeten en nagepraat. Na het "lijsten" blijkt dat we al 124 soorten hebben gezien/gehoord.

Paarse strandloper

Maandag 14 oktober

Vroeg uit de veren want we moeten pakken, bedden afhalen en de huisjes vegen. Om 8.00 uur is iedereen klaar voor vertrek. Vandaag gaan we via de Groningse waddenkust naar huis.

Eerst richting Uithuizen. We bezoeken natuurgebied Ruidhorn. Dit is een binnendijs aangelegd natuurgebied in de Emmapolder en bestaat uit ondiepe plassen met zoute kwel. Ruidhorn valt een beetje tegen, weinig te zien. De cortenstalen wand met kijkgaten is niet erg praktisch. De gaten zitten te hoog of te laag.

Vervolgens naar de dijk met zicht op het Uithuizerwad. De kwelders lagen vol met Wulpen, Kluten, Bergeenden en vele andere soorten vogels. Een Slechtvalk zat te rusten op een strekdam. Een geweldig mooi gebied met aan de overkant Duits grondgebied.

Hierna vertrokken we naar de Eemshaven.

Ook hier gold hetzelfde, duizenden vogels rusten of foerageerden op het slik, velden vol zeekraal kleuren de vlaktes in meerdere kleuren. Een dode geringde Stormmeeuw hing aan het prikkeldraad van een hek. Het beestje was met zijn ring aan het prikkeldraad blijven hangen. Een triest einde. Hij was in Finland geringd. Toen de Eemshaven doorgereden op zoek naar de "blako". Een wenssoort van veel vogelaars. Het beestje was gehoord en gezien deze ochtend dus dat gaf hoop. Na een half uurtje hoorden we een roepje, hey een Bladkoning !!

Echter we moesten beter overtuigt worden dus hoopten hem nogmaals te horen roepen, beter was nog hem te zien.... En ja hoor op een gegeven moment hoorden we hem duidelijk roepen en zagen we hem bewegen tussen de struiken, hij vloog zelfs een keer over ons heen om zich vervolgens opnieuw te verschuilen achter blaadjes of takjes van de bomen en struiken. Maar we hadden hem nu vol overtuiging gezien en gehoord. Voldoende bewijs. Eindelijk de Bladkoning. Voor enkele deelnemers zelfs een nieuwe soort.

Na deze wenssoort van sommigen vertrokken we richting de Breebaartpolder bij Termunterzijl. Ook hier zagen we weer vele eenden, een paar steltlopers en een Slechtvalk aan de oevers van de Dollard. Na hier nog een wandeling naar de punt van Reide gemaakt te hebben en een Zearend tussen de zeehonden op een zandplaat gezien te hebben werd het tijd huiswaarts te keren.

Na vier dagen intensief vogelen in weer en wind kwamen we zoals elk jaar weer met veel voldoening eind van de dag weer thuis. We noteerden 125 soorten.

Tekst Hans van Leeuwen.

Foto's pagina 4 Ineke Kerkhoff, overige Harry de Jong.

Excursie TVWG 11 t/m 14 oktober 2024 Lauwersmeer			
Aalscholver	X Kanoet	X Rotgans	X
Baardman	X Kauw	X Scholekster	X
Bergeend	X Keep	X Sijs	X
Bladkoning	X Kemphaan	X Slechtvalk	X
Blauwe Kiekendief	X Kievit	X Slobeend	X
Blauwe Reiger	X Kleine Bonte Specht	X Smelleken	X
Boerenwaluw	X Kleine Mantelmeeuw	X Smient	X
Bontbekplevier	X Kleine Strandloper	X Soepeend	X
Bonte Kraai	X Kleine Zilverreiger	X Sperwer	X
Bonte Strandloper	X Kluut	X Spreeuw	X
Boomkruiper	X Kneu	X Staartmees	X
Brandgans	X Knobbelzwaan	X Steenloper	X
Bruine Kiekendief	X Koereiger	X Stormmeeuw	X
Buizerd	X Kokmeeuw	X Tafeleend	X

Casarca	X	Kolgans	X	Tapuit	X
Cettis Zanger	X	Koolmees	X	Tjiftjaf	X
Dodaars	X	Koperwiek	X	Toendrarietgans	X
Drieteenstrandloper	X	Krakeend	X	Topper	X
Eider	X	Kramsvogel	X	Torenavalk	X
Ekster	X	Kuifeend	X	Tureluur	X
Fazant	X	Lepelaar	X	Turkse Tortel	X
Fuut	X	Meerkoet	X	Veldleeuwerik	X
Gaai	X	Merel	X	Vink	X
Goudplevier	X	Middelste Zaagbek	X	Vuurgoudhaan	X
Graspieper	X	Nijlgans	X	Waterhoen	X
Grauwe Gans	X	Nonnetje	X	Waterral	X
Groenpootruiter	X	Ooievaar	X	Watersnip	X
Grote Bonte Specht	X	Paarse Strandloper	X	Wilde Eend	X
Grote Canadese Gans	X	Pijlstaart	X	Winterkoning	X
Grote Gele Kwikstaart	X	Pimpelmees	X	Wintertaling	X
Grote Mantelmeeuw	X	Pontische Meeuw	X	Witgat	X
Grote Pieper	X	Putter	X	Witte Kwikstaart	X
Grote Zaagbek	X	Raaf	X	Wulp	X
Grote Zee-eend	X	Regenwulp	X	Zanglijster	X
Grote Zilverreiger	X	Rietgors	X	Zeearend	X
Grutto	X	Ringmus	X	Zilvermeeuw	X
Havik	X	Roek	X	Zilverplevier	X
Heggenmus	X	Roodborst	X	Zwarte Kraai	X
Holenduif	X	Roodborsttapuit	X	Zwarte Roodstaart	X
Houtduif	X	Roodhalsfuut	X	Zwarte Ruiter	X
Huisemus	X	Roodkeelduiker	X	Zwarte Zee-eend	X
IJsvogel	X	Rosse Grutto	X	Totaal 125	

Buizerd

Kleine zilverreiger

Roofvogelmonitoring in de Engbertsdijkswen in 2024

Rick de Ruiter & Peter van den Akker

De Engbertsdijkswen is een natuurreervaat in het noordoosten van Overijssel van ca. 1000 hectare groot. Dit gebied was ooit onderdeel van groot uitgestrekt hoogveenmoeras, dat vrijwel volledig is ontgonnen (De Meij et al., 2019). De Engbertsdijkswen kenmerkt zich nu vooral als een grotendeels afgegraven herstellend hoogveen met compartimenten, veendijken, heidevelden en berkenbossen. Een groot aandeel van die berkenbossen zijn vanaf 2017 gekapt. In het gebied worden al sinds 1977 diverse soortgroepen geteld en gemonitord door de Telgroep Engbertsdijkswen. Vooral aan broedvogels en overwinterende vogels wordt veel tijd en aandacht besteed. Een onderdeel van deze monitoring zijn gestandaardiseerde broedvogeltellingen volgens de BMP methode (Vergeer et al., 2023). Naast zangvogels worden sinds 2008 getrouw roofvogels en eventueel gevonden nesten met bijbehorende broedcodes genoteerd (Euveman, 2023). Monitoring van bezette nesten zoals het vaststellen van het broedsucces en ringen, meten en wegen van de jongen werd door de Telgroep niet gedaan. Omdat er in Twente zeer gering naar roofvogels wordt gekeken en twee leden van de Telgroep (auteurs van dit artikel) een sterke interesse hebben in de ecologie van roofvogels is in 2024 gestart met het monitoren van roofvogels in het gebied. In dit artikel worden de resultaten gepresenteerd van het eerste monitoringsjaar.

Methode

In de periode januari/juli is de Engbertsdijkswen dekkend gekarteerd op alle soorten roofvogels. Het karteergebied betrof het gehele areaal dat in eigendom is van Staatsbosbeheer. Het zwaartepunt van het zoeken naar nesten vond plaats in de meest beboste delen van het gebied. Middels www.nestkaart.nl zijn alle bestaande roofvogelnesten vastgelegd. In ditzelfde systeem werden nestbezoeken geregistreerd en werd nestinformatie opgeslagen. Naar aanleiding van minimaal twee nestbezoeken per nest kon worden vastgesteld welke nesten door roofvogels werden gebruikt en of op deze nesten werd gebroed. Tijdens een derde nestbezoek werd op basis van schijfsporen de leeftijd van de jongen geschat. Tijdens het vierde nestbezoek werden de nesten beklommen om het broedsucces te meten, de jongen te ringen en om biometrische gegevens zoals vleugellengte, lengte p8, tarsuslengte, dikte en breedte van de tarsus, kopsnavel lengte en gewicht verzameld. Op basis van biometrische gegevens konden leeftijden van de nestjongen en datums van het legbegin worden gereconstrueerd (Bijlsma, 1997) (Vedder & Dekker, 2003). Ook gevonden prooien op en onder het nest werden genoteerd. Later in het seizoen werden nesten gecontroleerd op het aantal jongen dat is uitgevlogen.

Resultaten

In 2024 zijn er tien bezette roofvogelnesten in het gebied vastgesteld. Zes nesten werden gebruikt door buizerds (*Buteo buteo*), drie door haviken (*Accipiter gentilis*) en één door sperwers (*Accipiter nisus*). Zeven nesten zaten in berk, wat maakt dat berk de meest gebruikte nestboomsoort is. De drie andere nesten zaten in zomereik, zie tabel 1. Van acht broedgevallen zijn de nesten beklommen om het broedsucces vast te stellen en om de jongen te ringen en te meten. De buizerds en haviken brachten op zeven nesten succesvol jongen groot. Twee nesten van buizerd en havik werden pas in het najaar ontdekt waardoor onbekend bleef of deze paren ook succesvol jongen grootbrachten. De buizerds brachten 1 x 3, 2 x 2 en 2 x 1 jongen groot, gemiddeld 1,8 jongen per beklommen nest. De gemiddelde legdatum was 30 maart. De haviken brachten 2 x 2 jongen groot met een gemiddelde van twee jongen per beklommen nest en een gemiddelde legdatum van 31 maart. Het paartje sperwer had een nest met zes eieren. Tijdens een vroege nestcontrole op 12 juni lagen er drie pas uit het ei gekropen kuikens en drie nog niet uitgekomen eieren in het nest. Het nest werd 14 dagen later leeg aangetroffen en zag er al enkele dagen verlaten uit. Gedurende het voorjaar werden aan de westkant van het veen regelmatig een paar torenvalken (*Falco tinnunculus*) waargenomen. De enige nestkast in het gebied werd niet gebruikt, onduidelijk is of dit paartje elders een broedpoging ondernam.

Tabel 1. Resultaten roofvogelmonitoring Engbertsdijkswenen 2024 (N = aantal jongen). Twee gebruikte nesten werden pas na het broedseizoen gevonden waardoor nestinformatie ontbreekt.

Nest	Nestboom	Soort	Broedgeval	Succesvol	N Jongen	N uitgevlogen
Bosje Koekoek noord	Zomereik	Buizerd	Ja	?	?	?
Katerjanspad west	Berk	Buizerd	Ja	Ja	2	2
Katerjanspad zuid	Berk	Buizerd	Ja	Ja	1	1
Krikkendijk	Zomereik	Buizerd	Ja	Ja	2	2
Noordoost	Berk	Buizerd	Ja	Ja	1	1
Weide van Overes	Berk	Buizerd	Ja	Ja	3	3
Bosje Koekoek zuid	Berk	Havik	Ja	?	?	?
Heideveld noord	Berk	Havik	Ja	Ja	2	2
Lokkebeld	Berk	Havik	Ja	Ja	2	2
Krikkendijk eikenbosje	Zomereik	Sperwer	Ja	Nee	3	0

*Afbeelding 1. Nest met 3 jonge sperwers en 3 niet uitgekomen eieren.
26 juni 2024. Foto: R. de Ruiter.*

Vijf van de zes buizerdnesten lagen gepositioneerd in de zuidelijke helft van de Engbertsdijkswen. De gemiddelde afstand tussen deze nesten bedroeg 707 meter. Het buizerdnest aan de noordkant lag op 2255 meter afstand van het dichtstbijzijnde buurnest af.

De haviken broedden gemiddeld op 1782 meter van elkaar en broedden zowel in de noordelijke als in de zuidelijke helft van het gebied. De meeste nesten waar in 2024 door buizerd en havik op werd gebroed waren al bekende roofvogelhorsten die in eerdere jaren ook al door roofvogels werden gebruikt. Buizerd (2x), havik (1x) en sperwer (1x) bouwden nieuwe nesten.

*Afbeelding 2 en 3. Links 3 nestjunge buizerds(4-6-2024) en
rechts 2 jonge haviken (31-5-2024). Foto's: R. de Ruiter*

Discussie

Over de periode van 2008-2024 is een lichte afname onder haviken waarneembaar, het aantal buizerds lijkt iets toe te nemen (tabel 2). Daarbij moet worden opgemerkt dat deze cijfers waarschijnlijk onvolledig zijn omdat er tijdens broedvogeltellingen onvoldoende aandacht uitging naar roofvogels. Waarschijnlijk lag het daadwerkelijke aantal broedende roofvogels in voorgaande jaren hoger dan dit overzicht laat zien.

De afname van havik past wel in het beeld dat zich over het algemeen op de zandgronden voltrekt (Bijlsma, 2021). De afname heeft vooral betrekking tot de periode 2008-2012. De jaren daarna lijkt het te zijn gestabiliseerd.

Met gemiddeld twee jongen per haviksnest in 2024 ligt het aantal jongen per nest in de Engbertsdijksvennen lager dan het landelijk gemiddelde van 2,53 jongen per nest in 2022 en 2023 (Bijlsma, 2023) (Bijlsma, 2024). Nesten die lagere aantallen jongen reproduceren hebben mogelijk te kampen met een slechtere voedselsituatie in het hun territorium. Haviken zijn notoire vogeljagers en moeten het voornamelijk van de grotere prooien hebben. Houtduiven (*Columba palumbus*) en postduiven (*Columba livia*) zijn samen met kraaiachtigen (*Corvidae*) in recente jaren de meest belangrijkste prooien van haviken in Nederland (Bijlsma, 2024). Algemeen bekend is dat een deel van deze prooidieren door intensieve landbouw en destructie van het landschap drastisch zijn afgenomen.

In het natuurreservaat zijn vanwege “natuurherstel” sinds 2017 tientallen hectares aan berkenbos gekapt. Hierdoor is netto het aanbod aan geschikt broed- en foerageergebied afgenomen. Of de kap van invloed is geweest op de aanwezigheid van prooidiersoorten als houtduif, gaai en zwarte kraai is onbekend. Deze soorten zijn helaas nooit (systematisch) gekarteerd. Tijdens de kap zijn nesten van roofvogels gespaard gebleven, echter is er in de meeste gevallen te weinig bos rondom de nesten van havik en buizerd blijven staan. Wonderbaarlijk genoeg zijn een aantal van die nesten nog jaarlijks in gebruik als broedplek en weten roofvogels zich in het gebied te handhaven.

Tabel 2. Aantalsontwikkeling van havik, buizerd en sperwer in de Engbertsdijksvennen over de periode 2008-2024 (Bron: Euverman 2024).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
sperwer	1								
havik	4	3	4	2	3	2	2	2	2
buizerd	7	4	3	2	5	3	6	4	5

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
sperwer	1			1	1	2		1
havik	1	1	3	2	1	3	2	3
buizerd	3	5	5	5	6	6	5	6

Vijf van de zes buizerdnesten lagen geconcentreerd aan de zuidkant van het gebied. De zuidelijke nesten brachten gemiddeld meer jongen groot ($n=2$) dan het nest aan de noordkant van het gebied ($n=1$). In tegenstelling tot haviken hangt het broedsucces van buizerds voornamelijk af van de beschikbaarheid aan veldmuizen (*Microtus arvalis*). Veldmuizen leven voornamelijk in graslanden en zijn door maaiactiviteiten makkelijk te bemachtigen prooien voor buizerds en torenvalken. Omdat de Engbertsdijksvennen een moerasgebied is zullen de buizerds hoogstwaarschijnlijk veelal buiten de Engbertsdijksvennen op graslanden jagen om voldoende prooien te kunnen bemachtigen. Wat opvalt is dat de zuidelijke nesten een veel groter aandeel grasland in de nabijheid van hun nest hebben vergeleken met het noordelijke buizerdnest. Dit noordelijke nest ligt voornamelijk nabij een door akkerbouw gedomineerd landbouwgebied. Het is dus erg aannemelijk dat de dichtheid aan broedende buizerds wordt bepaald door het aanbod van grasland. In de Engbertsdijksvennen zelf liggen diverse natuurgraslanden. Deze graslanden worden extensief/niet beheerd waardoor deze percelen erg aan het verruigen zijn. Deze verruiging zorgt waarschijnlijk voor een hoge prooidierdichtheid, maar voor een slechte bereikbaarheid ervan. Om roofvogels in de Engbertsdijksvennen minder afhankelijk te maken van prooien in het omliggende landbouwgebied zouden de graslandpercelen in het natuurreservaat anders beheerd moeten worden. De graslanden in de Engbertsdijksvennen kunnen meer geschikt worden gemaakt als jaaggebied voor roofvogels door jaarlijks ca. 50% van de totale oppervlakte te hooien. Dit beheer zal (op de langere termijn) tevens meerdere vogel- en insectensoorten zoals de grauwe klauwier (*Lanius collurio*), overwinterende klaptekster (*Lanius excubitor*) en de bruine vuurvinder (*Lycaena tityrus*) ten goede komen en zal bijdragen aan een verdere verschraving van deze graslanden.

Sperwers waren in het verleden altijd al schaars vanwege het gebrek aan geschikt broedgebied in de Engbertsdijksvennen. Met slechts één broedpaar in 2024 past dit in het beeld vanaf 2008.

Met torenvalken gaat het landelijk slecht, mede daarom heeft Sovon 2025 uitgeroepen tot het jaar van de torenvalk. Om die reden is het aan te bevelen om het aantal nestkasten voor torenvalken in de Engbertsdijksvennen uit te breiden. De Telgroep stelt daarom om die reden nog twee nestkasten ter beschikking.

Dankwoord

Dank aan terreineigenaar Staatsbosbeheer voor het verlenen van toestemming voor onze roofvogelmonitoring in het gebied. Alle leden van de Telgroep Engbertsdijkerven worden bedankt voor het doorgeven van waarnemingen van roofvogels en nesten. Martzen Bruining, Pieter de Ruiter en Henk Jan Mannes worden bedankt voor het assisteren tijdens ringwerk.

Literatuur

- Bijlsma, R. (1997). *Handleiding Veldonderzoek Roofvogels*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bijlsma, R. (2021). Kelderende zangvogeldichtheid op binnenlandse zandgronden in 1970-2020 gaat gepaard met afname van Smellekens Falco columbarius. *De Takkeling* (29-3).
- Bijlsma, R. (2023). Trends, broedresultaten en voedsel van roofvogels in Nederland in 2022. *De Takkeling* (31-1), pp. 5-49.
- Bijlsma, R. (2024). Trends, broedresultaten en voedsel van roofvogels in Nederland in 2023. *De Takkeling* (32-1), pp. 5-61.
- De Meij, T., Euverman, G., Kooijman, G., & Ruis, R. (2019). Engbertsdijkerven. In A. Jansen, & A. Grootjans, *Hoogvenen in Nederland*. Noordboek.
- Euverman, G. (2023). *De broedvogels van Engbertsdijkerven*.
- Vedder, O., & Dekker, A. (2003). Duur van de eifase en berekening van het legbegin bij de Sperwer Accipiter nisus. *De Takkeling* 11(3): 209-215.
- Vergeer, J., Boele, A., Van Bruggen, J., & van Turnhout, C. (2023). *Handleiding Sovon Broedvogelmonitoring BMP & Kolonievogels*. Sovon Vogelonderzoek Nederland.

Rick de Ruiter & Peter van den Akker

Geringde Ooievaars bij Rijssen in 2024

Rijssen, 10 augustus 2024

Jan Meijerink

Het gaat in ons land goed met de Ooievaar. Na het broedseizoen zien we jaarlijks grotere groepen op de weilanden tussen Rijssen en de Sallandse Heuvelrug. Vooral het tussen Rijssen en Nijverdal gelegen natuurgebied de Zunase Heide, met de omliggende weilanden, is erg in trek bij de Ooievaar.

In augustus en september 2024 nam ik er groepen waar van 40 tot 50 exemplaren met daartussen in totaal negen geringde vogels waarvan ik de code op de ringen kon aflezen. Het waren meestal zwarte kunststof ringen met witte inscriptie, de z.g. ELSA ringen (ELSA = **E**uropaen **L**aser **S**igned **A**dvanced).

De meeste vogels hadden Nederlandse ringen met de code NLA (**N**eder**L**and **A**rnheim) gevolgd door een alfanumerieke inscriptie. Van deze in ons land geringde vogels zag ik vijf exemplaren die meestal na enkele dagen weer waren vertrokken.

Ook van drie in Duitsland geringde Ooievaars kon ik de ringcode aflezen. Twee van die Duitse vogels kon ik langere tijd waarnemen, maar de DEW 1V335 die op 28-06-2020 geringd is te Tielen in Schleswig Holstein heb ik maar éénmaal gezien op de Zunase Heide. (DEW = **D**eutschland **W**ilhelmshaven)

De DEW 4T388 is op 06-06-2015 als nestjong geringd te Olfen (D). Ik heb die vogel vanaf 28-08-2024 ruim vier maanden in het gebied kunnen waarnemen, altijd in groepjes samen met andere Ooievaars.

De andere Duitse vogel, de DEW 7T330, is op 30-05-2017 als nestjong geringd te Haltern am See (D) en dat is ca. 30 km. over de grens bij Winterswijk.

Deze vogel, die ik op 01-08-2024 voor het eerst zag, heb ik nu al een half jaar lang in het gebied kunnen waarnemen. Ook nu ik dit schrijf is de vogel nog in het gebied aanwezig.

Deze laatste twee Duitse Ooievaars waren dus respectievelijk negen en zeven jaar oud. Helaas kreeg ik van de betreffende ringcentrale geen verdere gegevens over de historie van die Ooievaars.

Een bijzondere waarneming is die van een in Zuid-Spanje geringde Ooievaar, de 0|7L5.

Nadat ik in mijn beste Spaans verschillende e-mails had gestuurd aan de betreffende ringcentrale, de Oficina de Anillamiento (Estacion Biologica de Doñana), kreeg ik na geruime tijd de gegevens van die vogel.

Deze 0|7L5 is op 25-11-2021 geringd in een klein plaatsje, Villanueva de la Reina, in de provincie Jaén (speek uit ga-en) in Zuid-Spanje. De vogel was toen in zijn eerste levensjaar. Tot 12-03-2022 werd hij/zij nog gezien op een stortplaats bij de plaats Jaén. Bijzonder is dat de vogel daarna naar het noorden is vertrokken. Op 02-02-2024 werd hij/zij namelijk gezien bij Angeren ten zuiden van Arnhem.

Zelf zag ik die vogel ongeveer een half jaar later voor het eerst, op 18-09-2024, bij de Zunase Heide. In dat gebied heb ik die Ooievaar ongeveer twee en een halve maand lang kunnen waarnemen, meestal in kleine groepjes met andere ooievaars.

De Ooievaars foerageerden voornamelijk op weilanden en op grasvlakten, vooral als die pas waren gemaaid. Ze aten daar voornamelijk insecten en ook graag regenwormen. Na oktober foerageerden ze meestal in groepjes van 3 tot 8 vogels.

Het is de vraag of dezelfde Ooievaars ook de komende jaren worden waargenomen en daarom blijf ik benieuwd naar waarnemingen daarvan.

Overigens blijft het de vraag of we gelukkig moeten zijn met de uitbreiding van het aantal Ooievaars in ons land. Ze lusten namelijk ook graag de eieren en de jongen van onze weidevogels en van andere bodembroeders.

Voor de volledigheid geef ik hierbij een overzicht van de Ooievaars waarvan ik de ringen kon aflezen.

Ring Code	Ringdatum	Ringplaats	Leeftijd bij ringen	Mijn eerste waarneming	Mijn laatste waarneming	Aantal keren waargenomen
DEW 7T330	30-05-2017	Halter am See (D)	nestjong	01-08-2024	25-01-2025	35
NLA 7E498	13-06-2021	Gorssel (NL)	nestjong	27-08-2024	27-08-2024	1
NLA 8E003	14-06-2023	Gorssel (NL)	nestjong	27-08-2024	27-08-2024	1
DEW 4T388	06-06-2015	Olfen (D)	nestjong	28-08-2024	06-01-2025	24
NLA 6E614	29-05-2021	De Schiphorst (NL)	nestjong	29-08-2024	07-09-2024	6
NLA 7E535	19-06-2021	Wijhe (NL)	nestjong	31-08-2024	01-09-2024	2
DEW 1V335	28-06-2020	Tielen (D)	nestjong	03-09-2024	03-09-2024	1
NLA 4E205	18-06-2018	Beetsterzwaag (NL)	nestjong	12-09-2024	12-09-2024	1
0 7L5	25-11-2021	Jaén (E)	eerste jaar	18-09-2024	30-11-2024	12

Jan Meijerink, Rijssen, januari 2025

Norbert Mentink, André van den Berg

Roodborsttapuit

Inhoudsopgave

- 1. Inleiding**
- 2. Gebiedsbeschrijving**
- 3. Methode**
- 4. Inventarisatie**
- 5. Nawoord**

1. Inleiding

Het natuurontwikkelingsgebied Demmersblok ligt in Deldenerbroek en valt onder de gemeente Hof van Twente. Vanwege de pioniersfase heeft de beheerder ervan, Stichting Twickel, ons gevraagd om een meerjarige broedvogelinventarisatie op te zetten, gericht op bijzondere, schaars voorkomende soorten. Die keuze komt voort uit de ontwikkeling van voedselarme en vochtige omstandigheden, die lijken op de situatie van enkele eeuwen geleden, waardoor nieuwe flora en (avi)fauna een kans krijgen. Deze inventarisatie is voor het 2^e jaar uitgevoerd.

2. Gebiedsbeschrijving

Het telgebied van ongeveer 75 hectare bestaat grotendeels uit een beekoverstromingsvlakte, gevormd door de Hagmolenbeek, die er doorheen stroomt, vanaf de inlaat Twentekanaal tot in de Boven Regge. Er liggen vochtige hooilanden met verschillende lange houtwallen en bloemrijke graslanden met enkele poelen erin. Een beperkt deel wordt gebruikt als landbouwakker. Op de hoger gelegen delen staat gemengd bos, met vooral veel sparren en eiken. De overstromingsvlakte bevindt zich op ongeveer 9,5 meter boven NAP, terwijl de omliggende hoogten met gemengd bos op ongeveer 12,0 meter liggen.

Het plot wordt begrensd door de Rijssenseweg, Zomerweg en Koerdsdamsweg.

De zuidoostelijke helft is als rustgebied afgesloten voor publiek. Dit deel is tevens eigendom van de Stichting Twickel.

3. Methode

De onderzoeksmethode van de vogeltellingen is beschreven in de 'Handleiding Broedvogelmonitoring' van Sovon Vogelonderzoek Nederland en wordt landelijk toegepast door alle waarnemers van Sovon. Met deze gestandaardiseerde aanpak wordt niet naar nesten gezocht, maar worden de territoria op basis van het aantal waarnemingen, de tijd van het jaar en de zang en het gedrag van de vogels in kaart gebracht (zgn. territoriumkartering).

De gegevens worden onder meer gebruikt voor de jaarlijkse landelijke Vogelbalans van Sovon, waarin trends van toe- en afname worden beschreven.

De telgegevens gaan ook naar Landgoedbeheer van de Stichting Twickel in verband met de provinciale ondersteuning voor de instandhouding van bepaalde aandachtsoorten. Het gaat om soorten waarvoor het leefgebied in Overijssel bovengemiddeld belangrijk is, die volgens de Rode Lijst bedreigd zijn of waarvan de trend negatief is.

1	23-feb	19:52 - 21:43
2	15-mrt	07:50 – 11:47
3	05-apr	07:06 – 11:08
4	27-apr	06:08 – 10:07
5	18-mei	05:19 – 09:56
6	23-mei	20:10 – 22:41
7	07-jun	04:44 – 09:55
8	22-jun	08:18 – 11:58

Dit broedseizoen zijn acht telrondes gelopen met verschillende startpunten binnen het omliggende terrein. In de periode februari t/m juni, bestaande uit 4 vroege ochtendbezoeken waarbij voor of rond zonsopgang werd begonnen, 2 ochtendbezoeken, 1 avondbezoek en 1 nachtbezoek. De gegevens zijn in het veld digitaal ingevoerd met het karteringsprogramma *Avimap* en na afloop in de landelijke databank van Sovon opgeslagen.

Het doel van dit onderzoek is een meerjarige inventarisatie van alle bijzondere (schaarse) broedvogels (project BMP-B¹), zodat na enige tijd de ontwikkeling voor alle aanwezige soorten bepaald kan worden.

4. Inventarisatie

Er zijn dit jaar 42 bijzondere vogelsoorten waargenomen, waarvan 34 soorten een broedterritorium hebben gehad. Van die 34 soorten staan er 8 op de Rode Lijst voor bedreigde soorten. De Rode Lijst is opgesteld in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit op basis van gegevens uit de verschillende vogelmeetnetten die Sovon coördineert. De Rode Lijst heeft een belangrijke signaleringsfunctie. Voor deze soorten geldt een hogere prioriteit bij het nemen van actieve beschermingsmaatregelen, door hun leefgebieden te verbeteren, bijvoorbeeld door verdere vernatting van extensief gebruikt grasland ingeval de Watersnip.

Verder zijn er van die 34 soorten 6 soorten die landelijk onregelmatig tot vrij zeldzaam voorkomen.

Het totaal aantal vastgestelde broedterritoria bedraagt 97, drie meer dan vorig telseizoen met twee meer soorten.

De territoriumlijst wordt aangevoerd door de Geelgors, gevolgd door de Boompieper en de meer dan het verdubbelde aantal broedpaartjes Grasmus.

1 BMP-B is sinds 1984 een Sovon-telproject: *Broedvogel Monitoring Project - Bijzondere soorten*

Deze piek van de Top-drie	2024
Geelgors	13
Boompieper	12
Grasmus	12

Deze piek van de Grasmus valt vermoedelijk samen met gunstige (natte) overwinteringsomstandigheden in de Sahel in West-Afrika. Daarnaast broeden ze graag in struweelrijk en kruidenrijk kleinschalig cultuurlandschap, wat in Demmersblok ruim aanwezig is. Landelijk zit de soort ook behoorlijk in de lift².

De afwisseling met houtwallen, bosranden en bomenrijen maakt het voor de Geelgors en Boompieper verder ook zeer aantrekkelijk om hier te broeden.

Overige waarnemingen van 8 bijzondere soorten, maar zonder een broedterritorium te kunnen vaststellen, zijn:

Blauwe Reiger, Boomvalk, Graspieper, Grote Zilverreiger, Havik, IJsvogel, Ooievaar en Torenvalk.

Meestal vielen waarnemingen buiten de datumgrenzen of waren er te weinig om tot een geldige waarneming te komen.

Nieuwe broedgevallen zijn vastgesteld voor Braamsluiper, Goudvink, Bonte Vliegenvanger, Putter, Veldleeuwerik, Watersnip en Knobbelzwaan.

De zeldzame en bedreigde Watersnip vond in het plas-dras gedeelte ten noorden van de beek uitstekende voorwaarden om te broeden.

Knobbelzwaan

2 Bron: Sovon

Met de letters BE, KW en GE worden de “bedreigde”, “kwetsbare” respectievelijk “gevoelige” soorten van de Rode Lijst aangeduid. Met de letter Z worden de zeldzame soorten aangegeven. Bij ! zijn de aandachtsoorten van Twickel, c.q. de provincie Overijssel aangevinkt.

Bijzondere soort	2024	2023	RL	Z?	!
Appelvink	4	1			
Bonte Vliegenvanger	1	-			
Boomklever	1	6			
Boomleeuwerik	2	5		Z	
Boompieper	12	13			
Bosuil	2	2			
Braamsluiper	1	-			
Buizerd	1	1			
Geelgors	13	11			✓
Gekraagde Roodstaart	3	2			
Gele Kwikstaart	-	2	GE		
Glanskop	1	4			
Goudvink	1	-			
Grasmus	12	5			
Grauwe Gans	2	2			
Grauwe Klauwier	1	1	BE	Z	
Grauwe Vliegenvanger	2	1	GE		✓
Groene Specht	2	1			
Grote Lijster	2	4	KW		
Havik	-	1			
Houtsnip	3	3			
Kievit	4	5			
Kleine Bonte Specht	5	3			
Knobbelzwaan	1	-			
Koekoek	2	1	KW		

Kuifmees	-	1			
Middelste Bonte Specht	1	3		Z	
Putter	3	-			
Roodborsttapuit	6	4		Z	
Spotvogel	1	2	GE		
Staartmees	1	3			
Veldleeuwerik	1	-	GE		✓
Vuurgoudhaan	2	2			
Waterral	-	1			
Watersnip	1	-	BE	Z	✓
Wielewaal	-	1	KW		
Witte Kwikstaart	1	1			
Zwarte Mees	1	1	GE		
Zwarte Specht	1	1		Z	✓
totaal	97	94	8	6	5

Overige waarnemingen van 8 bijzondere soorten, maar zonder een broedterritorium te kunnen vaststellen, zijn:

Blauwe Reiger, Boomvalk, Graspieper, Grote Zilverreiger, Havik, IJsvogel, Ooievaar en Torenvalk. Meestal vielen waarnemingen buiten de datumgrenzen of waren er te weinig om tot een geldige waarneming te komen.

Nieuwe broedgevallen zijn vastgesteld voor Braamsluiper, Goudvink, Bonte Vliegenvanger, Putter, Veldleeuwerik, Watersnip en Knobbelzwaan.

De zeldzame en bedreigde Watersnip vond in het plas-dras gedeelte ten noorden van de beek uitstekende voorwaarden om te broeden.

Verder vielen enkele in het oog springende fluctuaties op:

De Appelvink kreeg er 3 broedparen bij. Het gemengd bos met onder meer sparren en Grove Den lijkt een gunstig biotoop te vormen.

De soort zit landelijk ook behoorlijk in de lift.

Ook de Roodborsttapuit en Kleine Bonte Specht gingen er op vooruit. De laatste jaren gaat het landelijk ook weer beter met de Roodborsttapuit, vooral bij natuurlijk ingerichte beekdalen.

De Kleine Bonte Specht neemt landelijk ook in aantal toe. Het ouder wordend bos met veel zacht en dood hout passen deze soort prima.

Substantiële afname van het aantal broedgevallen hebben we vastgesteld bij Boomklever en Boomleeuwerik tegen de landelijke trend in. En in mindere mate een afname bij Glanskop, Middelste Bonte Specht en Grote Lijster. De Glanskop wordt het laatste decennium geacht stabiel in aantal te blijven. De Middelste Bonte Specht zou ook niet echt een terugval moeten kennen, gezien het ouder wordende bos met vele eiken erin. De kwetsbare Grote Lijster gaat al jaren achteruit. Ook op Europees niveau, zonder duidelijke oorzaak.

Het blijft lastig om oorzaken voor teruggang in het telgebied te verklaren.

Van Gele Kwikstaart, Havik, Kuifmees, Waterral en Wielewaal konden geen nieuwe broedgevallen worden genoteerd.

5. Nawoord

De water- en oevervogels blijven in aantal soorten nog steeds behoorlijk achter bij onze verwachtingen. De waterkwaliteit in de Hagmolenbeek wordt namelijk nog steeds negatief beïnvloed door van tijd tot tijd ingelaten verontreinigd kanaalwater en uitgespoelde meststoffen.

Wij danken de Bosbaas van de Stichting Twickel, de heer G.J. Roelofs, voor het verlenen van de vergunning om het rustgebied van Demmersblok te mogen betreden.

September 2024

Norbert Mentink, André van den Berg

Twentse Vogelwerkgroep, Sovon

Foto's Demmersblok:

Roodborsttapuit: Bertus Slagers via Waarneming.nl

Knobbelzwaan: André van den Berg

Zeldzame Vogels in Overijssel

De onderstaande foto is gemaakt bij de presentatie van het boek op 29 november 2024 in het museum Natura Docet te Denekamp.

Van links naar rechts: Paul Knolle, Mark Zekhuis, Maurits van Martels (Gedeputeerde Provincie Overijssel), Martijn Bunschoek en Hans de Beukelaar (Uitgeverij Fagus).

Van een aantal leden van de Twentse Vogelwerkgroep zijn ook foto's in het boek opgenomen.

Hieronder de flyer met meer informatie over de uitgave 'Zeldzame vogels in Overijssel' en de wijze hoe deze te bestellen.

Verschenen bij Uitgeverij Fagus!

Zeldzame vogels in Overijssel

Martijn Bunschoek, Paul Knolle & Mark Zekhuis

Drie zeer actieve vogelaars – Martijn Bunschoek, Paul Knolle & Mark Zekhuis – hebben de koppen bij elkaar gestoken en hebben de circa 120 zeldzaamste vogels van Overijssel in kaart gebracht en gedocumenteerd. Het betreft vogels die niet vaker dan 25 keer zijn waargenomen in de provincie sinds mensenheugenis. Het gaat niet alleen om zakelijke gegevens. Waar de ontdekking daartoe aanleiding geeft, wordt het mooie, emotionele verhaal over de ontdekking verteld: de eerste verrassing en onzekerheid, dan de definitieve herkenning en de vreugde en blijdschap over het kunnen delen van de waarneming.

Zeldzame vogels in Overijssel is optimaal informatief en aantrekkelijk en is nuttig voor ornithologen en terreinbeheerders, maar is vooral gericht op vogelaars en anderen met een grote liefde voor de natuur. In inleidende hoofdstukken wordt ingegaan op ontwikkelingen in de Overijsselse vogelwereld gedurende de laatste decennia, het verschijnsel 'verdwalen' bij vogels, de geschiedenis van het vogelen in Overijssel en op de variatie aan biotopen en gebieden waarin de zeldzame vogels werden waargenomen.

Per soort wordt kort ingegaan op herkomst en ecologie; ook wordt gekeken naar de waarnemingen ervan in de tijd en periode van het jaar. Als er meerdere waarnemingen zijn, worden de plekken weergegeven met stippenkaarten. Daarnaast komen er bij elke soort twee simpele figuren met de waarnemingen door de jaren heen en de waarnemingen per maand. Bijzondere ondersoorten krijgen in een apart hoofdstuk aandacht. Het boek bevat daarnaast een checklist met alle in Overijssel waargenomen vogelsoorten. Het boek is rijk geïllustreerd met foto's van de besproken vogels én van landschappen waar zij werden waargenomen.

Overijssel is een provincie met een grote variatie aan landschappen en blijkt zeer aantrekkelijk voor broedvogels, doortrekkers en wintergasten. Tien gebieden in de provincie die de meeste bijzondere soorten hebben opgeleverd en in het algemeen aantrekkelijk zijn voor vogels en dus vogelaars, worden in een apart hoofdstuk beschreven. De lezer kan zo, geïnspireerd door het boek en geprikkeld om nog beter te kijken, direct het veld in. Dat maakt het boek ook bruikbaar voor de gewone vogelaar die naar een excursie wil naar een vogelrijk gebied in Overijssel.

Het boek is, uitzonderlijk in Nederland: er bestaat nog geen dergelijke uitgave voor de andere provincies.

Zeldzame vogels in Overijssel kost inclusief verzendkosten € 47,50 en is te bestellen via www.fagus-uitgeverij.nl

Specificatie: formaat 30x24 cm staand, omvang 320 p. in fc, hardcover.
ISBN: 978-90-832862-6-6

Bijzondere waarnemingen in Twente (oktober t/m december 2024)

Baardman

18-10 Haaksbergerveen, Midden-Noord: 5 ex. overvliegend ZW (Meerdere wnrs)

18-10 Haaksbergerveen, Midden-Noord: 2 ex. overvliegend ZW (Meerdere wnrs)

20-10 Enschede, Vliegveld Twente: 1 ex. overvliegend (Meerdere wnrs)

In de periode van 22-10 t/m 23-12 10 waarnemingen van max. 4 ex.

Enschede, Retentiegebied Kristalbad (Meerdere wnrs)

Baardman

Foto: Harry de Jong

Beflijster

04-10 Haaksbergerveen, Midden-Noord: 1 ex. overvliegend ZW (Meerdere wnrs)

05 t/m 14-10 Engb.venen, Trektelpost: max. 9 ex. overvliegend Z (Meerdere wnrs)

06-10 Vriezenveen, Fayersheide: 1 ex. (M) roepend (P. Hovenkamp)

07-10 Kristalbad: 1 ex. overvliegend ZW (Reinier Hendriksen)

09-10 Losser, Oelemars (Telpost): 3 ex. overvliegend ZW (Ben Hulsebos)

09-10 Kristalbad: 2 ex. ter plaatse (Meerdere wnrs)

11-10 Sallandse Heuvelrug, Remmersbos: 1 ex. (V) overvliegend (John Alfrink)

11-10 Kristalbad: 4 ex. overvliegend ZW (Meerdere wnrs)

11-10 Aamsveen, N2000: 1 ex. roepend (Meerdere wnrs)

11-10 Vriezenveen, Oosterweilanden: 1 ex. foeragerend (Ruben Bos)
 11-10 Enschede, Vliegveld Twente: 1 ex. ter plaatse (Carl Derks)
 12-10 Aamsveen, N2000: 1 ex. roepend (kees rosenbrand)
 12-10 Haaksbergen: 2 ex. overvliegend (Job de Jong)
 12-10 Wierdense Veld, N2000: 2 ex. ter plaatse (Meerdere wnrs)
 12-10 Enschede, Vliegveld Twente: 1 ex. overvliegend (Meerdere wnrs)
 14-10 Kristalbad: 4 ex. overvliegend Z (Meerdere wnrs)
 16-10 Hengelo (OV): 1 ex. overvliegend ZW (Ramon Janssen)
 17-10 Enschede, Vliegveld Twente: 3 ex. overvliegend (Timo Roeke)
 17-10 Wierdense Veld, N2000: 2 ex. overvliegend (Brend Jansen)
 18-10 Sallandse Heuvelrug, Sprengenberg: 1 ex. ter plaatse (Lesley Bezemer)
 20-10 Enschede, Vliegveld Twente: 2 ex. overvliegend (Meerdere wnrs)
 24-10 Lattrop, Esweg e.o.: 1 ex. ter plaatse (Harm Meek)
 26-10 Aamsveen, N2000: 1 ex. overvliegend Z (Meerdere wnrs)
 28-10 Losser, Oelemars (Telpost): 2 ex. overvliegend ZW (Ben Hulsebos)

Bladkoning

05-10 Vriezenveen, Weitemanslanden: 1 ex. roepend (Owen Kroeze)
 12 t/m 14-10 Engb.venen, Z (Nieuwe Leidijk): 1 ex. roepend (Meerdere wnrs)

Bokje

22-10 Elsenerbeek Rijssen: 1 ex. ter plaatse (Rick Ruis)
 26-10 Haaksbergervveen, Groene Plas: 1 ex. alarmerend (Marina Pruysers)
 02-11 Engb.venen, Trektelpost: 1 ex. ter plaatse (Alex Huizinga)
 29-11 Nijverdal, Wierdense Veld: 1 ex. roepend (Berry Bekkering)
 16-12 Sallandse Heuvelrug, Sprengenberg: 2 ex. overvliegend W (Meerdere wnrs)
 23-12 Engb.venen, Z (Nieuwe Leidijk): 1 ex. opvliegend (Ruben Bos)
 31-12 Mander, Cirkels van Jannink: 2 ex. ter plaatse (Mark Zekhuis)

Bokje

Foto: Harry de Jong

Bronskopeend

20 t/m 22-12 Vriezenveen, Oude Kerkhofslanden: 1 ex. (M) ter plaatse (Meerdere wnrs)

Europese Kanarie

11-10 Kristalbad: 1 ex. overvliegend Z (P. Hovenkamp)

22-10 Losser, Oelemars (Telpost): 1 ex. overvliegend (Meerdere wnrs)

26-10 Aamsveen, N2000: 1 ex. ter plaatse (Meerdere wnrs)

Frater

29-11 Kristalbad: 1 ex. foeragerend (Meerdere wnrs)

Grauwe Gors

02-11 Wierdense Veld, N2000: 1 ex. overvliegend (Brend Jansen)

Grauwe gors

Foto: Harry de Jong

Grauwe Klauwier

29-10 Sallandse Heuvelrug, Haarlerberg: 2 ex. ter plaatse (Rob Zakee)

Grijze Wouw

22-10 Losser, Puntbeek: 1 ex. jagend (Harm Meek)

Grote Pieper

07-10 Engb.venen, Trektelpost: 1 ex. overvliegend (Tom Kruissink)

11-10 Losser, Puntbeek: 1 ex. overvliegend Z (Harm Meek)

IJsgors

20-10 Ootmarsum, Ottershagen: 1 ex. overvliegend (Patrick Scholten)

20-10 Hoge Hexel: 1 ex. overvliegend (Brend Jansen)

26-10 Enschede, Pathmos: 1 ex. overvliegend Z (P. Hovenkamp)

Kleine Rietgans

22-10 Enschede, Vliegenveld Twente: 3 ex. overvliegend (Ramon Janssen)

26-10 Vriezenveen, Oosterweilanden: 1 ex. overvliegend (Ruben Bos)

03-12 Losser, Puntbeek: 51 ex. overvliegend ZW (Harm Meek)

03-12 Oldenzaal: 40 ex. overvliegend O (Fam. Janssen/Dogger)

08-12 Sallandse Heuvelrug, Eindhovensbos: 100 ex. overvliegend (Koen Haarhuis)

10-12 Vriezenveen, Fayersheide: 9 ex. overvliegend (Olaf Krommendijk)

17-12 Vriezenveen, Fayersheide: 50 ex. overvliegend (Olaf Krommendijk)

21-12 Enter: 16 ex. overvliegend Z (Hendri Dekker)

29-12 Losser, Flederhoek: 2 ex. opvliegend (Meerdere wnrs)

Kleine Zilverreiger

20-10 Rijssen, Elsenerveldweg e.o.: 2 ex. ter plaatse (Meerdere wnrs)

25-11 Losser, Puntbeek: 1 ex. ter plaatse (Meerdere wnrs)

Kleine Zilverreiger

Foto: Harry de Jong

Kluut

10-10 Vriezenveen, Oosterweilanden: 1 ex. foeragerend (Meerdere wnrs)

Kortsnavelboomkruiper

04-10 Lonneker, Lonnekerberg: 1 ex. roepend (Job Noordkamp en FA)

22-10 Lonneker, Lonnekerberg: 1 ex. ter plaatse (Martin Bonte)

01-12 Losser, Boerskotten: 1 ex. baltsend / zingend (Martin Bonte)

08-12 Losser, Grevenmaat: 1 ex. baltsend / zingend (Martin Bonte)

08-12 Losser, Boerskotten: 1 ex. roepend (Martin Bonte)

25-12 Losser, Boerskotten: 1 ex. roepend (Martin Bonte)

Kraanvogel

Van 02 oktober t/m 29 december 170 waarnemingen gemeld uit geheel Twente. In kleine aantallen foeragerend en overvliegend in kleine tot zeer grote groepen (groepen van 100, 120 en 250 ex.).

Kraanvogel

Foto: Harry de Jong

Noordse Goudvink

23-10 Enschede, Retentiegebied Kristalbad: 1 ex. roepend (P. Hovenkamp)

26-11 Enschede, Retentiegebied Kristalbad: 1 ex. (M) opvliegend (P. Hovenkamp)

Oehoe

31-10 Sallandse Heuvelrug, Sprengenberg: 1 ex. ter plaatse (Bas Kemperman)

18-11 Enter: 1 ex. roepend (Ineke Kerkhoff)

Roerdomp

03 t/m 06-10 Enschede, Lonnekermeer: 1 ex. ter plaatse (Meerdere wnrs)

03-11 Enschede, Lonnekermeer: 1 ex. rustend (Meerdere wnrs)

Roodhalsgans

26-10 Losser, Oelemars: 1 ex. ter plaatse (Meerdere wnrs)

27-10 Overdinkel, Het Welpelo: 1 ex. ter plaatse (Meerdere wnrs)

27-10 Losser, Oelemars: 1 ex. ter plaatse (Meerdere wnrs)

27-10 Vriezenveen, Oosterweilanden: 1 ex. overvliegend (Meerdere wnrs)

28-10 Overdinkel, Het Welpelo: 1 ex. foeragerend (Meerdere wnrs)

Roodkeelpieper

05-10 Ootmarsum, Ottershagen: 1 ex. overvliegend (Patrick Scholten)

16-10 Wierdense Veld, N2000: 1 ex. overvliegend (Brend Jansen)

Roodkeelpieper

Foto: Harry de Jong

Rosse Grutto

31-10 Kristalbad: 1 ex. overvliegend (Meerdere wnrs)

30-11 Engb.venen, Hoogveenkerk: 1 ex. roepend (Ruben Bos)

Rosse stekelstaart

17-10 Almelo, Bolkshoek: 1 ex. foeragerend (Thirza Wesselink)

Ruigpootbuizerd

23-10 Enter, Zuidermaten e.o.: 1 ex. ter plaatse (Marleen)

Siberische Tjiftjaf

24-10 Sallandse Heuvelrug, Haarlerberg: 1 ex. roepend (Joep)

24-10 en 03-11 Ringstation Overdinkel: 1 ex. ter plaatse (Leo Hassing)

Sneeuwgorz

20-10 Ootmarsum, Ottershagen: 1 ex. overvliegend (Patrick Scholten)

04-12 Rijssen, Rijsserberg: 1 ex. roepend (Ineke Kerkhoff)

Strandleeuwerik

03-10 Engb.venen, Trektelpost: 1 ex. overvliegend (Siegfried Ekkel)

05-10 Losser, Oelemars: 1 ex. overvliegend ZW (Meerdere wnrs)

20-10 Aamsveen, N2000: 2 ex. overvliegend Z (Meerdere wnrs)

Velduil

06-10 Enschede, Vliegveld Twente: 1 ex. ter plaatse (Martin Bonte)

12-10 Aamsveen, N2000: 1 ex. overvliegend (kees rosenbrand)

22 en 26-10 Engb.venen, Trektelpost: 1 ex. overvliegend Z (Meerdere wnrs)

02-11 Engb.venen, Trektelpost: 1 ex. ter plaatse (Alex Huizinga)

02-11 Aamsveen, N2000: 1 ex. jagend (kees rosenbrand)

16-11 Groot Agelo: 1 ex. ter plaatse (Patrick Scholten)

23-12 Haaksbergerveen, Zuidelijk deel: 1 ex. overvliegend O (Meerdere wnrs)

Witkopstaartmees

19-10 Enschede, Vliegveld Twente: 1 ex. ter plaatse (Jaap Ackermans)

25-10 Hezingen, Hezingerveld: 1 ex. ter plaatse (Edjebeer)

24-11 Enschede, Het Stroink: 1 ex. ter plaatse (Rolf de By)

Witkopstaartmees

Foto: Harry de Jong

Zeearend

In de periode van 3 oktober t/m 4 november 23 waarnemingen op diverse plekken in de Engbertsdijkvenen van zowel overvliegende als ter plaatse gemeld. Max 3 ex.

- 03-10 Sallandse Heuvelrug, Kleine Plas: 1 ex. ter plaatse (kkoornwinder klaas)
- 13-10 Sallandse Heuvelrug, de Noetselenberg: 1 ex. ter plaatse (Marc Temmink)
- 18-10 Vriezenveen, Oosterweilanden: 1 ex. overvliegend ZW (Gerrit Kamphuis)
- 03-11 Daarlerveen: 3 ex. overvliegend (Douwe vd Zee)
- 03-11 Hoge Hexel: 1 ex. ter plaatse (Brend Jansen)
- 03-11 Hoge Hexel: 2 ex. overvliegend (Brend Jansen)
- 03-11 Wierden, Zunasche Heide: 1 ex. ter plaatse (Meerdere wnrs)
- 04-11 Nijverdal, Wierdense Veld: 1 ex. ter plaatse (Renish n)
- 05-11 Buurserzand & Haaksbergerveen: 1 ex. overvliegend (Marina Pruyzers)
- 09-11 Aamsveen, N2000: 1 ex. jagend (kees rosenbrand)
- 11-11 Vriezenveen, Oosterweilanden: 1 ex. overvliegend (S. vd Burg)
- 21-11 Wierden, Zunasche Heide: 1 ex. ter plaatse (Corrie vd Steenoven)
- 24-11 Enschede, Holterhofweg e.o.: 1 ex. ter plaatse (Willem Broer)

Zeearend

Foto: Harry de Jong

Zwarte Ooievaar

- 03-10 Losser, Puntbeek: 1 ex. foeragerend (geert aaldering)

*Kijk voor de complete waarnemingenlijst op onze website onder:
Waarnemingen/Archief waarnemingen*

Harry de Jong, webmaster@tvwg.nl

Agenda 2025

Maandelijkse bijeenkomsten	
Datum	Onderwerp
13-jan	Nieuwjaarsreceptie (voor de pauze foto's van de excursie naar Lauwersmeer).
10-feb	Kleurringen aflezen; een leuke en informatieve bezigheid (Peter en Ineke)
10-mrt	Rode wouw en Oehoe in Overijssel (Mark Zekhuis).
14-apr	ALV/ Na de pauze een presentatie `Vogels tussen Dinkel en Regge`.
12-mei	Vogels, het jaar rond (Robert Westerhof).
9-jun	VERVALT ivm Pinksteren.
Vakantie periode	
8-sep	(Vakantie)Foto's van en door onze leden. Neem uw foto's op USB stick mee.
13-okt	Ringstation Overdinkel (Leo Hassing / Peter Halman).
10-nov	De Wulp (Gerrit Gerritsen).
8-dec	Determinatie grote Meeuwen (Peter van den Akker / Dick Kuipers).
Excursies	
Datum	Locatie
jan	---
15-feb	IJsseldelta bij Deventer.
15-mrt	Egheria de Lutte: Spechten.
19-apr	Westerflier.
17-mei	Zuidlaardermeergebied.
11-jun	Beuninger Achterveld (Nachtzwaluw).
Vakantie periode	
13-sep	NB
okt	Najaars excursie.
18-okt	Engbertsdijksvenen-zuid.
15-nov	Lauwersmeer.
dec	---

Zie de website voor de laatste en meer informatie: twwg.nl

Informatie Twentse Vogel werkgroep

Samenstelling van het bestuur:

- Voorzitter - Harry de Jong, Abelenstraat 2A, 7556 DT Hengelo
☎ 074 - 291 76 11 e-mail: voorzitter@tvwg.nl
- Secretaris - Marianne Nijman, Dalkruid 59, 7491 LP Delden
☎ 074 - 3764521 e-mail: secretariaat@tvwg.nl
- Penningmeester - Hans van Leeuwen, Hexelseweg 79, 7641 PP Wierden
☎ 0546 - 57 41 81 e-mail: penningmeester@tvwg.nl

Girorekening TVWG: NL05 INGB 0005 9488 43 t.n.v. Penningmeester TVWG
(adres onder bestuur).

Statuten en Huishoudelijk Reglement staan ter inzage op de website.

Website:

Internetpagina Twentse Vogelwerkgroep: www.tvwg.nl

Informatie: info@tvwg.nl

Lidmaatschap:

Nieuwe leden kunnen zich rechtstreeks of via de website aanmelden bij de secretaris. Opzegging van het lidmaatschap dient voor 1 december te geschieden om te gelden voor het daaropvolgende jaar.

Adreswijzigingen s.v.p. doorgeven aan de secretaris en niet aan de redactie!

Contributie € 25,= per jaar via automatische machtiging.